

§ 76   **Genomförande av fullmäktigeuppdragen tilldelade regionala utvecklingsnämnden 2023**
RUN 560-2022

Sammanfattning

Regionala utvecklingsnämnden har fattat beslut om att reducera kostnader om totalt 8 miljoner kronor, inom den budget som nämnden har rådighet över, inför budgetåret 2024. Det betyder att nettorammen minskar med hela besparingseffekten när kostnadsuppräknningar och andra justeringar är gjorda. Givet att inga ytterligare åtgärder beslutas följer denna ram med som grund för budgetarbetet 2025 och framåt. Uppdraget färdigställs för genomförande av förvaltningen efter beslut i regionala utvecklingsnämnden den 15 juni inför fastställande av budgetförslag för 2024.

Beslut om kostnadsminskning i verksamhet med avsikt att minska budgetramen behöver vara av karaktären att de fattas inom verksamheter där nämnden har rådighet och där kostnadsminskningarna har en tydlig prognostiserad effekt. Sparbetinget är inte, av fullmäktige, definierat per kostnadsslag eller insats. Prioriteringar, avvägningar och styrning sker inom ramen för det mandat som lagar och reglementen ställt till den regionala utvecklingsnämnden.

Administrativ samordning och andra kostnadsminskningar

Under åren 2021-2022 genomfördes omflyttningar och ambitionsminskningar kring administrativa stödfunktioner, där administrativt stöd för kärnverksamheten centraliserades till regionstyrelseförvaltningen. Effekten av sparförslagen och ambitionsminskningarna beräknades vara 4 mkr. Översynen innebar att nämnden redan under förra året fick en ramminskning. Utöver detta innebar samordningen av administration även en minskad ambitionsnivå, då tjänster reducerades i samband med flytten. Det finns alltså inte möjligheter att ambitionsminska mer i administration som regionala utvecklingsförvaltningen har rådighet över, annat än de delar av nämndsekretariatet som ger service till regionala utvecklingsnämnden och dess arbetsutskott. Nämndsekretariatet stöder samverkansstrukturen med kommunerna, enligt gällande överenskommelse och tecknade avtal bedöms Region Västerbotten inte ha rådighet över detta. Den goda synergi som utbyte och samverkan i nämndsekretariatet mellan regionala utvecklingsnämnden och samverkansstrukturen skulle gå förlorad. En ytterligare centralisering skulle betyda stora administrativa merarbeten för kärnverksamheten i regional utveckling och bedöms inte innebära någon positiv synergi.

Ett nytt statsbidrag har gått ut till regionerna under 2022, men har inte kommit regionala utvecklingsnämnden till del, då Region Västerbotten bokfört det som ett generellt bidrag på central nivå. Detta är statsbidrag som uppgår till 21 miljoner kronor för riket. Detta ses som en redan gjord ambitionssänkning.

Omvärldsbevakning

Västerbotten ligger i toppen, på plats sex, vad gällde totala anslag för regionerna per invånare. Med anslag avses konkurrensprövade medel som aktörer ansöker om nationellt eller internationellt som tex Tillväxtverket projektmedel 1:5 och Vinnovas program. Den finansiering som går till Västerbottens län är av stor vikt för att stödja länets invånare, näringsliv, akademi, myndigheter, region och kommuner med flera

när det kommer till att utveckla länet och stärka Västerbottens förmåga till tillväxt och utveckling. Men detta går inte på något sätt att ta för givet. Det beror på en rad olika faktorer att Västerbotten historiskt sett kunnat satsa lite egna medel till regional utveckling, men ändå kunnat växla upp den egna insatsen till att vara relativt sett, till andra regioner, framgångsrik i den totala fördelningen. En viktig förutsättning är att det finns en regionalt utvecklingsansvarig aktör med en basorganisation som har ett uttalat uppdrag att arbeta för regional utveckling och stödja länets olika aktörer i deras insatser för att möjliggöra detta. Det krävs organisatoriska förutsättningar att kunna stödja länets aktörer – däribland den egna organisationens kärnverksamhet rörande regional utveckling – på ett flexibelt sätt, med kort startsträcka, där stödjande insatser kan anpassas utifrån behov. I en starkt slimmad organisation som saknar utrymme för att ställa om snabbt så kommer denna förmåga att vara ytterligt utmanad och ansträngd.

I fördelningen av resurser mellan de olika uppdragen som hanteras av regionerna i Sverige, utmärker sig Västerbotten i det absoluta bottenskiktet i satsning av egna medel till regional utveckling. Jämförelsen undantar statliga medel för kultur och kollektivtrafik. Den senaste rapportsammanställningen från Sveriges Kommuner och Regioner gjordes 2020 och visar att Region Västerbotten befinner sig på fjärde plats nedifrån i absoluta tal och på tredje plats nedifrån i belopp per invånare. Noteras bör att de regioner som satsar mindre, enbart satsar marginellt mindre och att de tre regionerna har kommunförbund som samlar de primärkommunala frågorna. Rapporten finns att läsa på SKR:s hemsida och heter Finansiering av regionalt utvecklingsarbete (<https://skr.se/skr/tjanster/rapporterochskrifter/publikationer/finansieringavregionaltutvecklingsarbete.64841.html>)

Regionala utvecklingsförvaltningen har en organisation som bygger på att skapa redundans. Detta eftersom Region Västerbotten, bland alla sina åtaganden, prioriterar egna resurser till regionala utvecklingsförvaltningen väldigt lågt. Detta påverkar förutsättningarna att bedriva verksamhet. För att säkerställa både redundans i organisationen och möjligheter att kompensera för bristen på satsade egna resurser har regionala utvecklingsförvaltningen kommit att bygga en aktiv samlad kompetens för att ta hem nationella och internationella medel för uppdrag och projekt. Förvaltningen har också i hög grad samverkat om ökad finansiering i konkreta åtgärder tillsammans med kommunerna i Västerbotten. Förutsättningen för denna strategi, som gällt sedan 2015, är att verksamheten skiljer mellan tjänsteutrymme, tjänster och anställda. En tjänst kan ha flera anställda (tjänstlediga, föräldralediga etc.) och tjänsteutrymmet kan finansieras genom endera basbudget, vilket är resultatpåverkande för Region Västerbotten, eller uppdrag och projekt, som finansieras av annan i särskild ordning och därmed inte är resultatpåverkande för Region Västerbotten.

Region Västerbotten beslutar själv om fördelningen av medel mellan samtliga fem förvaltningar samt respektive stödjande funktioner till dessa. Däremot finns redan idag en diskussion på den nationella nivån kring hur regionerna själva satsar medel, framför allt för de regioner som får höga nivåer av kompensatoriskt stöd. Där ligger Västerbotten i toppskiktet både i andel av befolkningen och i absoluta tal. Skillnaden är att andra regioner satsar en betydande mängd egna medel för att matcha de medel som kanaliseras via staten. Ytterligare ambitionsminskningar från Region

Västerbottens sida ökar risken för att de nivåer som andra skjuter till också kan minska.

Samverkansavtalen med kommunerna i Västerbotten

När samtal pågick inför 2019 om att likvidera Regionförbundet i Västerbotten och det dåvarande Landstinget ansökte om att överta huvuduppdraget regional utveckling, fördes resonemang om hur man skulle säkerställa att kommunerna inte skulle tappa det inflytande som regionförbundets organisation skapade. Som lösning föreslogs ett genomgripande och långtgående samarbete, där Region Västerbotten genom avtal skulle förbinda sig att samverka med kommunerna inom alla delar av området regional utveckling.

Avtalet innebär att kommunerna i Västerbotten och Region Västerbotten tillsammans arbetar för att stärka den regionala utvecklingen i länet med utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin (RUS). Genom att låta avtalet handla om hela uppdraget för den regionala utvecklingen, RUS, kunde finansieringen fördelas mellan parterna och utförandet hanteras genom Regionala Utvecklingsnämnden. Det finns därmed ingen skillnad principiellt mellan verksamhet som i andra regioner hanteras av ett kommunförbund och verksamheter som styrs genom lag eller förordning.

Under mandatperioden 2019-2022 tillämpades samverkansavtalet inom regional utveckling mellan kommunerna och Region Västerbotten med gott resultat, vilket uttrycktes i den halvtidsutvärdering som genomfördes. Ett nytt avtal för denna mandatperiod tecknades i fullständig enighet mellan parterna. Under samverkansstrukturens möten i primärkommunala delegationen har det varit tydligt att kommunerna ifrågasätter möjligheterna för Region Västerbotten att ensidigt förändra eller ambitionssänka de områden som samverkansavtalet gäller. Kommunföreträdare har uttryckt att avtalens innebörd handlar om att samverka och att det inte är rimligt att Region Västerbotten ska flytta medel från samverkansavtalens innehåll, med konsekvensen att kommunerna ska betala mer i förhållande till Region Västerbotten i verksamheter där regionen ensidigt genomför neddragningar.

Om så skulle vara fallet att Region Västerbotten inte önskar att fortsätta samverka med kommunerna i Västerbotten i nuvarande form finns möjligheten att säga upp avtalen med den tillhörande överenskommelsen senast 12 månader före avtalstidens utgång, dvs senast 2025-12-31. Andra former för samverkan skulle då behöva etableras och resurssättas.

I de enskilda 15 avtal som Region Västerbotten har ingått med kommunerna finns paragraf 10 som beskriver tvister om tolkningen av avtalen.

§10 Tvist

Tvister om tolkningen av detta avtal ska i första hand lösas genom dialog mellan kommunen eller kommunerna och regionledningen.

Om parterna inte är överens om utförandet av uppdraget enligt detta avtal har kommunen rätt att hålla inne delar av eller hela ersättningen fram tills dess att en överenskommelse nåtts. Detta skall ha föregåtts av en dialog där parterna haft möjlighet att diskutera om avtalet kan anses vara uppfyllt eller inte. Innehållen

ersättning ska högst vara 50 % av den ersättning som avser det omtvistade området. I överenskommelsen ska det framgå hur den innehållna ersättningen ska regleras.

En dialog mellan parterna, på det sätt som beskrivs i avtalet, har ägt rum genom möten mellan primärkommunala delegationens presidium och regionstyrelsens presidium 9 februari, primärkommunala delegationens och dess arbetsutskotts dialog med regionala utvecklingsnämndens ordförande 2 mars och 16 mars, samråd för samverkan inom regional utveckling 23 mars. I samrådets minnesanteckningar framgår följande:

”Samrådet föreslår regionala utvecklingsnämnden notera att Lorents Burman (S) med bifall av Hans Lindberg (S), Mikael Lindfors (S), Kjell Öjeryd, (V) och Anders Ågren (M) markerar att 8 miljoner kronor är en orimlig kostnadsminskning på regionala utvecklingsförvaltningens verksamhet, vilket man omedelbart motsätter sig.

Samrådet noterar följande protokollsanteckning:

Inför regionbildningen fördes omfattande dialoger om hur samverkan inom regional utveckling skulle organiseras. Dåvarande Landstinget och kommunerna i Västerbottens län var överens om att undvika dubbla strukturer och därmed även minska kostnaderna. Det så kallade handslaget innebar att en överenskommelse och enskilda avtal upprättades för att reglera samverkan mellan landstinget och kommunerna samt att kommunförbundets organisation integrerades i Region Västerbotten. Överenskommelsen bygger än idag på ett gemensamt åtagande för länets utveckling, genom ömsesidigt förtroende och delat ansvar för överenskommelsens genomförande.

En kostnadsminskning på 8 miljoner kronor inom regionala utvecklingsförvaltningen, som nu är uppe på regionala utvecklingsnämndens bord för beslut, är av den omfattningen att den kommer att påverka leverans och kvalitet på verksamhet som omfattas av överenskommelse om samverkan för regional utveckling 2023–2026 samt tillhörande ingångna avtal mellan Västerbottens läns kommuner och Region Västerbotten. Detta är en händelseutveckling som kommunerna inte kan acceptera utifrån ingångna överenskommelser.

Regionala utvecklingsförvaltningen har redan gjort en kostnadsminskning av administrativ personal i och med att en centralisering av administrationen har skett så sent som förra året. Där flyttades medarbetare från regionala utvecklingsförvaltningen till regionstyrelseförvaltningen, efter en genomgripande analys som inbegrep alla staberna i regionstyrelsens förvaltning och företrädare från regionala utvecklingsförvaltningen. Kvar i förvaltningen finns därmed bara kärnverksamhet inom regional utveckling och de fåtal administrativa stödtjänster som, enligt analysen, inte kunde centraliseras. Förra året flyttade även regionala utvecklingsförvaltningen från lokalen på Västra Norrlandsgatan 13 till Regionens Hus för att minska lokalkostnaderna. Regionala utvecklingsförvaltningen har därmed redan gjort de besparingar som är möjliga utan att direkt drabba överenskommelsen.

Läget är nu mycket allvarligt! Många kommuner är beroende av regionala utvecklingsförvaltningen för att bedriva näringslivsverksamhet och mellankommunal samverkan. Besparingsförslaget på regionala utvecklingsförvaltningen skapar stor oro hos kommunerna i Västerbottens län.

Lorents Burman (S), Hans Lindberg (S), Mikael Lindfors (S), Kjell Öjeryd (V) och Anders Ågren (M)”

Om Region Västerbotten väljer att besluta om kostnadsminskningar som kommunerna motsätter sig finns risk att kommunerna väljer att hålla inne delar eller hela ersättningen fram till dess att man nått en överenskommelse. Paragrafen förtydligar att innehållen ersättning högst ska uppgå till 50 procent av den ersättning som avser det omtvistade området. I de fall alla 15 kommuner skulle välja att hålla inne ersättningen skulle summan uppgå till högst 50 procent av 13,8 miljoner kronor 2022, det vill säga ca 7 miljoner kronor. Skyldigheten och ansvaret för Region Västerbotten som regionalt utvecklingsansvarig aktör att samverka med länets kommuner om regional utveckling kvarstår. Andra former för samverkan skulle då behöva etableras och resurssättas.

Bedömda resultat och konsekvenser

De åtgärder som redan genomförts i samband med administrativ översyn, har inneburit ambitionssänkningar samt reducerat stöd till regionala utvecklingsnämnden och dess förvaltning. Ytterligare ambitionssänkningar och reduceringar av stödfunktioner till det två huvuduppdragen – det vill säga, både regional utveckling samt hälso- och sjukvård – kommer kraftigt påverka samtliga chefsnivåer samt de medarbetare som ska utföra verksamheten dagligen. Detta kommer oundvikligen även att påverka omfattning och kvalitet på det stöd som ges förtroendevalda i rollen som ansvariga beslutsfattare. Detta är inte isolerat till regionala utvecklingsnämnden och dess förvaltning, utan slår genom hela organisationen. Det gör det dock inte mindre allvarligt, eller mindre av en strategisk lednings- och styrningsfråga för respektive nämnd att beakta inför kommande beslut.

Om regionala utvecklingsnämnden väljer att besluta om kostnadsminskningar som kommunerna motsätter sig uppstår en risk att kommunerna väljer att hålla inne delar eller hela ersättningen fram till dess att man nått en överenskommelse.

Om någon av avtalsparterna väljer att säga upp överenskommelsen om samverkan, uppstår behov av att etablera andra former av samverkan med länets kommuner för regional utveckling i enlighet med det som föreskrivs i lagstiftning. Sådan samverkan behöver då även resurssättas från samtliga parter, och stor risk finns att förlora både sakkompetens och tillit inom organisationen vid en sådan händelse. Som följd av detta kan det ta många år att bygga upp en lika effektiv process och kompetensbas på nytt.

Förslag till beslut

Richard Carstedt (S) föreslår bifall i enlighet med den politiska styrgruppens förslag till beslut i regionala utvecklingsnämnden:

- För att regionala utvecklingsnämnden ska kunna fullgöra sitt ansvar krävs att samtliga beslut och inriktningar förankras och godkänns av den politiska styrgruppen, regionala utvecklingsnämndens arbetsutskott och regionala utvecklingsnämnden. Nämnden ansvarar för samverkan med kommunerna i Västerbottens län enligt samverkansöverenskommelsen och det är därför av stor vikt att nämnden styr processen.

- Regionala utvecklingsnämndens beslutade den 5 april att ge regionala utvecklingsdirektören i uppdrag att initiera ett arbete för att reducera kostnader motsvarande cirka 8 miljoner kronor ytterligare. Regionala utvecklingsnämndens beslutade kostnadsminskning kan bestå av åtgärder av varierande karaktär. Det vill säga att kostnadsminskningen inte uteslutande behöver bestå av reducering av personalkostnader. Regionala utvecklingsdirektören ska lämna förslag på kostnadsreducerande åtgärder och vilka verksamhetsmässiga konsekvenser kostnadsminskningen innebär.
- Överenskommelsen om samverkan för regional utveckling 2023-2026 mellan Region Västerbotten och kommunerna i Västerbottens län med tillhörande avtal får inte påverkas till den grad att leveransen från regionala utvecklingsförvaltningen till kommunerna försämras.

Åsa Ågren Wikström (M) föreslår: Ärendet kompletteras inför regionala utvecklingsnämndens behandling av ärendet med ett sammanfattande PM av ärendets viktiga händelser och steg.

Beslutsgång

Ordförande frågar om arbetsutskottet bifaller Richard Carstedts förslag till beslut och finner att utskottet bifaller densamma.

Därefter frågar ordföranden om ärendet ska kompletteras med ytterligare underlag till regionala utvecklingsnämnden enligt Åsa Ågren Wikströms förslag och finner att utskottet bifaller densamma.

Beslut

Beslut/beredning på sammanträdet:

Ärendet kompletteras inför regionala utvecklingsnämndens behandling av ärendet med ett sammanfattande PM av ärendets viktiga händelser och steg.

Förslag till beslut i regionala utvecklingsnämnden:

- För att regionala utvecklingsnämnden ska kunna fullgöra sitt ansvar krävs att samtliga beslut och inriktningar förankras och godkänns av den politiska styrgruppen, regionala utvecklingsnämndens arbetsutskott och regionala utvecklingsnämnden. Nämnden ansvarar för samverkan med kommunerna i Västerbottens län enligt samverkansöverenskommelsen och det är därför av stor vikt att nämnden styr processen.
- Regionala utvecklingsnämndens beslutade den 5 april att ge regionala utvecklingsdirektören i uppdrag att initiera ett arbete för att reducera kostnader motsvarande cirka 8 miljoner kronor ytterligare. Regionala utvecklingsnämndens beslutade kostnadsminskning kan bestå av åtgärder av varierande karaktär. Det vill säga att kostnadsminskningen inte uteslutande behöver bestå av reducering av personalkostnader. Regionala utvecklingsdirektören ska lämna förslag på kostnadsreducerande åtgärder

och vilka verksamhetsmässiga konsekvenser kostnadsminskningen innebär.

- Överenskommelsen om samverkan för regional utveckling 2023-2026 mellan Region Västerbotten och kommunerna i Västerbottens län med tillhörande avtal får inte påverkas till den grad att leveransen från regionala utvecklingsförvaltningen till kommunerna försämras.

Expedieras till

Regionala utvecklingsnämnden
Katrine Andersson, Mona-Lisa Fjellström, Stina Karlgren

Beslutsunderlag

- Besluts och samverkansprocess genomförande av de riktade fullmäktigeuppdragen 2023
- Tjänsteskrivelse politisk styrgrupp 5 maj
- Politisk styrgrupp minnesanteckningar 2023-05-05 signed